

ÖRÖSTŐ, GELENCFÉR SÁNDOK
ÖRÖSTÉS IDEJE: 1981.

TART: A NÉPDALÖRÖSTÉS TÁRGYI ADATAI

10 lap, 1 melléklet

FÖLDRAJZI MUTATÓ: KAPOSMENTE
ORÁK MUTATÓ: XXVI

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁRKÖNYV

ATUERTVE AZ EGT. LTK. 4449-es TETELE TÓL

A népdal gyűjtes tárgyi adatai.

1.
1921

Indvalemű az, hogy a népdalok külön böző egye-
neknek az ajkán születtek, amelyeket egyes sze-
mily vagy népesoportok szerkesztettek alkalmi-
milag, vagy társasösszejöveteleken.

Az már közismert népdalok változatai is a
népesoportokban jöttek létre, a társasösszejöve-
teleken, vagy a körmunkákon, körösmunkákon is.

Az esti fono, kendőnyomó, tollfosztó, kükoricafon-
tási alkalmakkor, sok új is a meglévő népdal vál-
tozatok jöttek létre.

A száradfordulótól a 94-es háborúig a kato-
nák szerkesztették túlnyomórésben, az új is a
népdal változatokat, változatokat.

A párnápra eltávozó katonáktól elhárították azt
hogyha visszatér, akkor hozzon új nótát és mesét
Az övkörben háromszor volt tömeges eltávozási sza-
badságolás hívóit, karácsony 3-4 napi szabadsá-
got kaptak a katonák.

A rutáni szabadság 14 napra lett kiadva júni-
us 20-tól, augusztus 20-ig.

Szükség képpen rendkívüli eltávozás a sülyosbe-
teg hozzátartozóhoz, vagy temetésre; erre az alka-
lomra nem vártak új nótát, és mesét. A katonák a
három felsorolt alkalmak szabadságait (n):

A mikor szabadságra indult, akkor akkor mond-
ták. Te N. ha jössz vissza, akkor hozzál új nótát és me-
sét, mert, ha nem, hát akkor úgy meg lesz pokrócokra.

Éz abban állt, hogy pokróccal letentették a fejét és
jól elverték, és így igyekeztek betanulni az itthoni
fiataloktól úgy, hogy hortak is, vittek is újabbat és vál-
tozatot is. Volt olyan katonák, hogy semilyen zenehat-
lása nem volt, akkor az úgy beszélt el a nótát.

de sikamlós népmesét annál többlet hozott
A sok sikamlós mesék is a dalok itt születtek.

Válóságos melegágya volt a kaszánya, a síkban
kandós daloknak is a meséknek a gthsz háború
előtt kimondottan, mert már a Horthy rendszer
ben ezeket szigorúan betiltották.

A népdalok között sok volt a monarchista el-
lenes, és katona ellenes, amelyet már az önmálló-
Magyarországban nem lehetett dalolni, mert itt
már akkor ez rontotta a katonai erélyeket és
azért is a menetközbeni dalokat az örmester
adta ki, hogy mit dalolhatnak, menetközben
a katonák.

A népdalköltés ezzel 1926-ra a minimálisra csökkent
évi 1-2-re.

Föl emlékszem, hogy 1902-től 1916-ig évi 10-15 új-
nóta született is sok volt ezek közt a baka, és a
húszár nóta. Napjainkban már teljesen eltűnt
a népdal költés, úgy, hogy a fiatalok, csak a régi é-
neküket éreklék, és ennek a zenéje lassú, és gyorsasá-
dás, kitalálpis és táncra hívták a népi zenészek.

A régi verbüngös táncok zenéjét is ezek dalait
már csak az öregek részére hívták a falusi zeni-
sek. Leginkább a falusi népi zenészek, és ezeket
csak házi, alkalmi mulatságokon alkalmasnak
pl lakodalmon, és eljegyzési, házi mulatságokon

De hát a régi verbüngös és a libbenő zeneidart csak
itt látták. A kettőslepes, lassú, és gyors is már 1906-912 kö-
zött is már kezdett háttérbe szorítani mert részben
a vándor tánc tanfolyamok a valzer keringő táncok
divatja ért elyomták, és így ezek dalai a népdalo-
kat is háttérbe szorították, úgy, hogy az I. világháború
előjele már a divatos tánc zenék domináltak, mert
a tánc tanfolyamot végzők csak a keringő kúplikat
dalolták lepten-nyomon. A legtöbb népdalt 1908-1913 kö-
zötti években szerkesztették. Az utolsó verbüngös dal

1908 van keletkezett is akkor 1908 őzre mar
gyekran euekullik lepton, nyomon.

Azert adtam hironu pengot, Hogy a szoknyaid
jajjon rezgot, Stb ez a verbingos dal s vers volt.

A mitl szaradban is kedvet is divatos milatta-
to volt a nepballadaik valai, is erik koeltiszet
a szarad elejere a minimalisra csokkent

Igen kedveltek voltak, is a legnepszerubbeknek
voltak a legtobb valtozatai.

A halakra tancoltatott lany balladaja volta
legkedveltebb. 150 valtozata volt.

Kriza Ildiko a neprajzi tarsasag ballada el-
noke. A nevezett könyvet ist rola amelyet in le-
szereztam is a domborati könyvtarnak itadtam

A nevezett ballada enok Kriza Janos ditinokaja
volt. a nagy neprajzos.

A halakra tancoltatott lany balladaja nepimne

A sagi biro lanyja, volt. a nepmese szerint, mert
errol mesit is szerkesztettek. a nepmese szerint
ehhez hiedelmek is futtek. A fahiznak art allitvan,
hogy a tancoltato Ordog volt, is lotalbbal patko-
val tancolt nepfiatal 18 éves bajusztalan keppel

Kedvelt nepi dal volt. Ajan 1862 bel 1885 ben ha-
rajolt a 44 es egyalog ercedot 14 napi aratai rabadsag-
ra, is julius 26 an elment Szakes-ra bncin vasarra
Anna napra is elment a kocsmabalba, ahol d-u s-
rakor kezdodott a sagi balladaval is reggel 6 ig
csak est huzta, lassu, is gyors utembere olyan ked-
velt mulatattato volt.

Ha valaki mastakart volna huzatni, art egy se-
nen kidobtak a kocsmabol. 16 versbol allott az 16 ikren

Meghalt a Mariska = Nyugzik a mihysiban

Sagi biro lanyanak = Ordog volt a babaja

A kovetkezo kedvelt ballada a eséplögép -

dobjátla vsett tány balladaja 19 változattal val.

En 4 változattal val gyűjtöttek össze, különböző dal-
lamokkal, egészenkiint 5-7 versszakkal

A régi balladát 3 változatban 18 verssel is.

Az itolsó népballada, A juhász legény és a bárolány..
balladaja 8 verssel. 1909 ben hallottam először mint új-
nótát. Összel a lakodalomból hozta Lőrinci Mihály 1892en
Mernyeről. Ez is szép dallammal változat nélkül
150 vers. Készített a nap a báró ablakán.

Kitekiint a kökény szemű bárolány
Báró kislány kinyitott rózsabimbó
Hallod-e bábam neked szót a behívó.

A bárolány titokban oda járt az apja birtokán
levő juhásztanyára, szerelmét, a juhász legény-
hez, akit nem engedett, katonának bevonulni

A csundorség kísérte a katonát szökevényt, akit,
akasztásra ítélték. A bárolányt haza vitték a
kastélba. Meg kell jegyezni, hogy a népballada
és a népdalok szerkesztése ma már a múlté.

Amint a katonaságnál nem foglalkoznak vele.

A civil életben sem akadnak olyan dalok, akik
exek szerkesztésével foglalkoznak esetleg a régi nép-
dalokat szedő elő is azáltal szövegezik.

A tudósok szerint 40.000 népdal van a változa-
ttal együtt összesen.

Prórai népdalt már is hallottam, abban az erőt
erőben, ha ilyen titerik is.

Következik a gyűjtés adatai.

A népdal gyűjtés adatai:

En Gyeneséi Sándor 85 éves már nyugdíjas
dombóvári lakos 60 év óta foglalkozik népi
raj gyűjtés és egyben népdalok gyűjtésével is

A népdalokat 1976-ban kezdtem rendszerre összeállítani téma szerint két példányban.

A téma csoportok száma ma 41. külön borító lappal. Érekhöz kötöttem nem készítettém mit erket nem is ismerem, amivel nem tanultam is ma még nekem egyedül magno fehitre sine lehetőségen. Az előjegyzet papírokon összesen 1428 dal vers volt összesen.

Az összeállítást csak azokkal végzettem amelyek a dallamát ismerem. 349 versszaknak a dallamát elfelejtetem, és így azoknak a versszakokat előjegyzet papíron hagytam.

Az előjegyzet papírra feljegyeztem azt is, hogy a feljegyzett dal mikor volt újnóta is, hogy hol. mikor; kitől hallottam először.

Azokat a népdalokat amelyek csoportosítva össze állítottam, annak mindnek ismerem a dallamát. Amivel jó ének hangom van, tehát a mai napig is szívesen foglalkozok vele énekelve.

Kik voltak régen a népdal szerkesztők?

I. Az énekek, dalok. szerkesztők régen a pásztorok a katonák a kaszárnyákban II. sor az éneklőfalusi püspöki fiatalok. III. sor a jó énekhangúak egyenileg is IV. sor a daloló csoportok a felsorolt helyeken.

Régen a pásztorok a velük levő fiúfiával is igen jól szerepeltek.

Milyen személynevek szerepeltek régen a népdalban

Jstván, Pista, József, Józsi, József, Mihály, Miska, Ferenc, Feri, Ferko, László, Laci, Sándor

Női.

Erzsébet, Rózi, Röske, Katalin, Kati, Katica, Rozália Rózi, Rózika, Juliamma, Júlia, Juliska, Anna.

A leggyakoribb női név a népdalban.

Mária, Marcsa, Mariska, Mări, Marika, ritteábtan
Vera, Veronika, Sári, Sárka, Magdolna, Magda,
Milyen állati nevek fordulnak elő?

Jüngerlice, Kakas, Fyúk, Kitya, Nyatorkitya, Esibe
Jolya, Feske, Kánya, Bogár, Kánya, Várjú, Liba, Lúd,
acsirta, Cica, Sárgariga, Kakiik, Linegl. Verib, Hollo,
talalmadár, Daru, A leggyakoribb 7 lo, Pejlo
Csiko, Nyergeslo, Paripa, Igaslo, Feheslo, Sargaciko,
Lorislo, Feketelo, Dereslo, 7 keske is,
Égiek felemhitese, is az igbolt.

Isten, Angyal, Mária, Ördög, Gyekura, Nagyisten,
Égiek. Sötetség, Világosság, este, reggel, dél, felhő,
Nap, Billagok, hó, eső, fagyos, Fszülk, Harmat, Villám
gödörgés, Fjérvés, Hideszél, Sötétfelhő, Vízradat
Ittközölő dalok

Terje meg az Isten, Vakripra, Soha se lássa a csil-
gos eget. A jó Isten tásziintia a gödörbe
Vajja ki a szeméket a holló, Femege meg.

ó sora van inastartó meiszternak
A konyhán is ellátja a dolgokat,
meiszternak is rokonak ² dajkát 5-6 kislabát
elszabadultt inas nem is támlt semmi mást

ate' 1912, Takács Ferenc inas dala volt, 16 évem
fki a három évi inas idején 9 kislabát ki daj-
lt a meiszternak is a rokonoknak
Nem is lett ipari dolgozó, hanem elment a
épparaszthoz beházasodni, paraszti földműves
Az I só világháború előtt ez sok helyen
akori eset volt. Akkor még az akkori ható-
ert nem vette komolyan, Ma ez már nem lehet
sre állította Gyulacsics Sándor néprajzos
Dombóvár 981 11/12 in

Minden téma csoportból 1-2 versdalt felsorolok
szemléltetőnek. Régi 1900 előtti dalok 26-ig 44 vers
Ingen, gatyám de szemes
Magam vagyok szerelmes
Ingen, gatyám eladom
Magam megházasodok.
-"-

Régi örepektől
Pap Imre
Ejőlle 1904.

Szürke szamár szomorkodik
A gardija jö bort iszik
Ne szomorkodj szürke szamár
Majd elmegyünk a nyájútna
-"-

Katona hírszár, baka dalok. 33-ig 46 versből áll
Sirhat az, az édesanya
Kinek hírszár lett a fia
Mert nem bírja meghórában
Bottlik meg a loválába
-"-

Hírshy János
Attala 1905.

Honvéd hírszár felül a lovára
Tegyesen elmegy a csatába
Honvéd hírszár le sem néz a földre
Lova lába terdig jár a térébe.

Éskütt János
Szabadi 1910.

Mikor a bakának elkell matirozni.
Kaszárnya kapuban elkezd kiromkodni.
Szidja a süsternak, a jó édesanyját
Mert nem csinált a bakának hosszú szamó cizmát
-"-

Pap Imre
Ejőlle 1905

Karikázó népdalok 13-ig 26 versből áll. A szárad
eljeitől tanultam gyermekkorban Ejőlleben.
Azért jöttem ide karikázni
Ha a bakám itt találna benni
Keze-lába kitárlna törni
Nékem kine róla számot venni
/.

Most myllik a gombomajoranna
Válogat a legény a leányta
Ha válogat most van az ideje
Égye meg a válogatóifene.
— " —

Kölesödöl 8 egység sver. Kapormentén
Ényel-dinel dineldi
Appaj-cinel dineldi
Heere-csi-csi, csi, csi
Appaj-cinel dineldi
— " —

Ajtába bünbünjába
Húszik a kiskaba
Heere csi, csi, csi, csi
Ényel-dinel dineldi
— " —

1. Jiparosok dalai 8 egység 11 vers 17 rímű és 17 ríműtől
legények dalai, 17 ríműtől kezdve

Én meiszterem nem dolgozom
Juhász verbeiblim hordozom
Verbeibli szij a vállamon
Hgy ballagok a városom
— " —

Sántori János
asztalosmester
Gombóvár 1906.
ban hallottam

2. Herberg Váter gyűjtés világot
Van-e kökénysemmi lányod?
Ha nincs kökénysemmi lányod
Húdjon el a világot.
— " —

Pásztor népdalok 8 egység 26 versből áll

Mikor gulyásbójtár voltam
Nyájam mellett elaludtam
Felibredtem éjféltáiban
Égy barnom sinis az állásban
— " —

Ékes János
július 1904

1. Hősbogrács nincs hűs benne
/.

Zuhásbojtár hozzáldale
Hord el azt a kolompócsát
Azt a fekete gyapjimat.

Béres és somnás elalok. 7 egy 18 vers

Béres gyerek no terhelt a szekert
Sajnálod meg a szegény pára ökröket
Kettő sánta a harmadik nem mehet
A negyedik nem bírja a szekert.

Meghalt a béres
Óda a béres
Vincis ki mondja az ökrének
Haj helyre rendez.

Somnás

Somnás gazda ha kimegy a határba
Rákiabált a faradt somnásokra
Dolgozzatok az anyátok mindenit
Vacsorára úgy kaphatók fölt terümpit

Bajusz elalok 6 egy 8 vers. Rosta's Ferenc Zati 1911

Hosszú bajusz van a babáimnak
Éppen olyan mint egy anyamacskának
Hegyesre pörgőre kisodorgatja
Hgy meggék el vele a bálba

Bélyeg gyűjtők óda. 4 egy 7 vers Tassai repülőti
pilótáitól hallottam 1961-ben Sós Lajos, Heszáros Tünde-től

Bélyeg gyűjt a babáim minden nap rakosgatja
Azt hargszik rá a jó idecsanyja
Jobb volna ez helyett a bálban táncolni
Mint ezt a bélyegeket minden nap rakosgatni
Bélyeggyűjtő lett az öreganyám
Őrül is neki az öregapám
Együttel mamám sok szép bélyegeket
Megeső kolom érte a kezeket

Szerelmes virágdalok. Pálvörös Mihály Katalin 10. 1913.

Szép a rózsá sejhaj három napos korában
Szép a lily ha felöltözik menyasszonyi ruhába
Völgénye bokréta tőr a balmellére
Trottyos banda fűjja memnek az esküvőre

Hóvaromban a kanyalis
Hóban fürdik a babám is
En is (elmik) megyek megfürödni beem
Ragadjon rám a szerelme

Kommai verekedési dalok. 13 egész 29 vers.
Gombórisi vendéglőben
Beültetik a fejemb
Egyre kedves szíven Mariskája
Hozzál orvosságot rája

Együtt 1912
Püski Lajos

Fejik a fekete kecskét
Vérik a barna menyecskeket
Hogyha vérik megintemli
Szép az má nem szereti.

Kalocsa Sándor
Httala 1908

Ha bemegyek a nagyberki csárdába
Részkezesem vagyok a gerendába
Vegy ki azt valaki,
Azt csak legény teheti
Mig az éjjel verbenfürdik valaki

Józ Sándor Andorka
1908.

Részeges dalok 10 egész 14 versből áll. Szimur Sándor Katalin 1913

Részeg vagyok hisz anyádom mint a csap
Sörrel borral tölle ittam magamat
Haza menni se jöde nem merek
Reggelig rózsám náhad heverek

Jizliter bor bennem van
Ejde kutyá, kutyá kedvem van
Majdha hisz liter bor bennem lesz
Isten nagy-se" annál kutyább kedvem lesz

Együtt 1904
Rac Lajos Gyipisz
Kovács

Részeg asszonynak részeges lány

Kacsakarings a szoknyája
kerülj intana güggoly alája
Tárogard meg, hogy van-e hája
Krimplis dalaok begység bverstöl all
Krimpli földön jött meg a bajom
Élszakadt a galyamadrágon
Ha én artat meg nem kötöm
Kilátszik a tötöm, pöttöm

Furó Utvain 11.
Kati 1916.

Végh János
Kasslerki
1929

mindzöt
végh

Szegény emberek, szegény a sora
Krimpliar ebéd tők a vacsora
Hkármi a vacsorája,

Csak legyen a csütörtök

Sör, bor, pálinka, jó ideji bor

Majd elveszlek kisanygulom, jövöbűcsükt.

Szomorú népdalok begység bverstöl all.

Gyöngyöm, gyöngyöm gyöngyörű virágon

Éhemelek, de sok a kifogásom

Hiába van néked a sok pénzed

Ha nincs néked tökéletes eszed

Dombóvári gyásztanító dróttal van kerítve
Faj de boldog aki nyugszik benne.

En nekem is oda van a világom

Megintam az életemet ezen a világon

Amerikai kíváncsi dalaok begység bverstöl all.

Elmegyek én messzire

Talán Amerika szélére

Itt hagyom a babáimat

Akit hiszt a szívöl sajnálatok

Nem sok idő az a párenvissza jövök te hozzaid

Vissza jövök te hozzaid,

Éied lesznek majd piaréintain.

Rodó Gyábor

Együtt 1907 ben

Minden este a kapuban

Magam azon gondolkostam

Hogy ne legyek ilyen-olyan árra

1. Hi megyek Amerikába
2. Feskim, feskim, ides feskim
 Vidd el az én leveleském
 Vidd el, vidd el Délamerikába
 Tedd a bahám-ablakába.
3. Ha kéri, hogy hová menjél
 Kinek a postája lettél
 Mondjad, hogy egy cinos barna lány-é
 A te kedves gulambod-é
A gözösök dala. 16 versig 27 versbőlvill.
 Ez a gözös ha elindul hadmenjen 1916
 Ön utánam senki ne keseregjen
 Keseregjen minden lány a labája után
 Ön is keseregjen a magamé után
 Fekete a gözös, sárga a leveje
 A vén öregbakiak sülnek sorban benne
 Elvisszika szegényeket idegen országba.
 Oda haza a kedves labája éjjel-mappalsiratja
 A címre rücskös himdö hesek dala
Kiraly János rücskös dala. énekelték Atala 1903-ban
 Akkor még minden tízedik egyen rücskös volt

1. Rücskös kislány mért van a világon
 Szeretőre nem talál az sehol
 Ha egy kislány szóba is áll vele
 Ösküvőre már nem megy el vele
2. Rücskös kislány mért van a világon
 Szeretőre nem talál az sehol
 Rücskös kislányt elviszi a jüssa
 De a szegény megmarad véndálmak
ez gútolta a házasság esélyeit.
 Párbesides népdal 1905. A Pazna Méri
 labája dalla-
 mára

Parbeszédés népdal.

1. Héé! hihordó asszonyok!
Mi a hír a faluban? Hí a hírvan a faluban
hogy, "Vargáék gabancos szörű kutyájuk
mög kölykezött, négyet. Kettőt möghagytak
kettőt pedig beledobáltak a határárokba
Ínggyák! Hallják, asszonyák!

1. Asszonyák, hogy asszonyák
Ínggyák hallják asszonyák
Asszonyák, hogy asszonyák
Ínggyák hallják asszonyák, hogy
Asszonyák, hogy asszonyák
— —

2. Héé! Hihordó asszonyok!
Mi hírvan a faluban?
Vagy eset történt a faluban
Sajjártók szökepiros macskájuk
mög kölykezött. Öt négyet möghagytak
egyét beledobtak a határárokba
Ínggyák, hallják, asszonyák!

2. Ínggyák hallják asszonyák
Asszonyák, hogy asszonyák
Asszonyák, hogy asszonyák, hogy
Ínggyák hallják asszonyák, asszonyák, hogy asszonyák
— —

Ért magán társas mulatságokon soktáik
előadmi pl. eljegyzés, lakodalom, házidál mű-
latságok alkalmával. Először Gyöllői 1908 ban
Legitöljára Sántoson, Simonfai 1937 ben
hallottam februárban eljegyzés alkalmával
Yelenesir Sándor
Dombóvár 1981. február 9 én

Végyes népdalok 49 egység 83 versből állt
 Zöldbűriában legel a kecske
 Mikor leszek rózsám menyecske?
 Majd az öxel leszel, ha megérik a jó bor
 Ényim leszel rózsám majd akkor.

— " —

1. Mikor én még tizenhat éves voltam
 Én már akkor házasodni akartam
 Tizenöt lányt megkértek rózsámra
 Tizenketten hibát találtak bennem

— " — Jakab Maria Kaszlerki

2. Az elsőnek kisi voltam az volt baj. ¹⁹²⁷
 Másodiknak söke voltam az volt baj
 Tizenegyediket anyja nem adta
 Tizenötödik meg nem felelt soha.

— " —

3. Jgy hát akkor nem is lesz feleségem
 Bübünattal kell a világban élnem
 Bübünattal élem a világot
 Katonának beiratom magamat

— " —

Szántogatok a határban
 Lovam ~~lata~~ sánta faj a lába
 Meny rózsám a patikába
 Horzál orvoságot rája

— " —

Nedves réten, réten terem a sás
 Hld meg Jsten art az édesanyát ^{éjőlle}
 Hld meg Jsten art a jó édesanyát ¹⁹⁰⁸
 Aki számonra nevelte a lányát

Söprik a papai útiát
 Masiroznak a regginták
 Szár tizenhat éves barna kislány, barna kislány
 Sétál a regiment útián
 Gyöngyfal Síta Titván Dombóvár 910

1. Éj biró, biró biró, kőrséghári biró
 Két szemedet vájja ki a holló
 Mert istad le a nevem katonának
 Éj mikor még engem a tányok is sajnálnak
 -- -- Priskalaci Lajos Győlle 1908

2. Sejhaj katoná se lettem volna soha
 Ha a bátyám biró nem lett volna
 Háromszor is felirt a csiszárnak
 Sejhaj vigyék el az ösém a fickót katonának
 -- --

Vett a biró pántlikás kalapot. (Tóth Lajos
 Fújja a szél rajta a szalagot) (Lsona 1910)
 Ha nem fújja magam is lobogtatom
 Ezt a kislányt ide valogatom a sötétbe
 Hgy-e a gyálon?

Hr öregség dalai zsepsig bversböt all

Kihívra csalamádé
 Öregember vagyok már én
 Fiatala feleségem
 Oda van a reménysegem
 -- --

Eser Péter
 Győlle
 1911.

1. Mikor az ember megöregszik
 Szarkban helye ott melleszik
 Észjárva ellágyul.
 Hgy müllik ki a világból
 -- --

2. Mikor az asszony megöregszik
 Minden nap kétszer meglátogszik
 A nyelvének mincs baja
 A szobán is morgatja.
 -- --

Sőprék a pájsai itéit
 Maripáink a katonák
 Száz tizenhat éves bárnakislány.
 Sétál a regiment itáit
 Esikofoga nincs már neki
 Hziert nem is bír harapni
 -- --

Együnydal
 Sirta Sirtán
 Dombóvár 1909
 Ismétlé

Csak az első világháborúnak volt néma költészet, egy egész vastag gyűjtemény alakult 1914-től 1918-ig alatt a több mint négy év alatt. Az álló frontokon még a katonatisztek is költöttek könnyfakasztó dalokat. Az orosz, is az Olasz frontokon alakultak dalok.

A szerb frontról helyniről nem volt dal.

Erősen 1914 eleji háborús dalt egy versből álló dalt költöttek amelyet a katonák vonatokon énekelték

Vonulnak a legények
Sűrűkerékűs honvédek
Lépdögélnek keményen
Szerbia a stáció, remeg a garancia
Vercjék ül szegényen.

ref. Megállj, megállj kutyá Szerbia!

Nem lesz tied soha Jozsua!

Mert a Magyar nem enged

Még egy cseppvére meleg

Akarmennyi szerb van.

Az orosz frontról sok nívóval keletkezett 1914-1918-ig az egységben 65 versben énekelték, dalolták

1. Sem a sörtől, sem a bortól mulatók

Falumbeli lányoktól búcsúzóik

Fülek, lányok szerenisz, titen veletek

Mert én most már a harcterre elmegyek.

2. Megüzentem a szeretőm anyjának

Más szeretőt keressen a lányának

Mert én most már a harcterre elmegyek

És a lányszeretője nem leszek.

3. Magyarország körös-körül füstölög

Ferenc József nagy ágyúja de dörög

Szól az ágyú esaltogynak a fegyverek

Mert látják meg mit is egy Magyar gyerek.

És 6 versből áll szép harc felkészítő.

1. Magyar baka köböl van kifaragva
Szembe is száll az ellenség hadával
Hár élek, akárhahol nem bánom
Erak a régi szertömet sajnálom

--

1914. végén

2. Én az éjjel pajzok szívet ilmodtam
Férem fősikat tiszta fehérben láttam
Fényerkardot kötött az oldalára
Még kell halni fiain a csatába

--

3. Magyar hatar körös-körül füstölög
Az ellenség tilerövel rájuk tört
Hagyógolyó haritja a levegőt
Honvid tette boritja a vémezt.

--

1916. a bakukról.

Nem hittem el kisanagyalom soha, de soha
Ott ahol a golyó rivit elvisznek oda
Majd hogyha a buszrivemet golyó fúrja át, bánat
Sorra, riva keresik a Magyar katonát) ~~(~~hát~~ járja át~~

Már minálunk soroznak
Nem sokára be is vonulnak
Lány mondja az anyjának
Viszik a babám katonáinak
Le kiseri a vasútra,

1917

Risztung a felszerelés
háti táskák

Rudobja a risztungot a vagonba)
Egy risztung csatázni
Én meg megyek a lányokhoz csatázni

Örmester is pánaszkodik a száradásának
Nagyon sok a lógó katonája
Hiddig nem lesz vége a lógásnak
Még nem adnak szabadságot a szép bakának
szólt Hiddig nem lesz vége a lógásnak
Még akarom ölelni a kedves Mariskáimat
Hátot már sok volt a katoná szökevények öcsösökkel
emelyet a háború után tüdők meg

1 Fekete a görös sárqa a bekeje
Mind Magyar katonák nélkül sorban benne
Élviszik a szegényeket idegen országba
Odahaza a kedves babája éjjel-nappal siratja

2 Egy kislány levelet írt a babájának ^{1916 ban} (a bakakotól)
Tudja gyere háza, hosszú szabadságra
De a baka vissza írta nem mehetek háza
Szünet nélkül támad az ellenség,
veszélyben van a háza.

Szünjazik a Magyar baka a török árokban
Nincs en aki vízet hozzon a szegény hárosnak
Egyre orosz leugyel kislány
Hozzal vízet kínáld meg a Magyar honvéd ^{1915 ban} bakat

Oda fönt a kárpátokban dörögnek az ágyúk
A sok szegény katonának elfagyott a lábuk.
Nincs en aki megszájnalja
Csak az a sok hadiárva, aki hazavárja.

Ki arádt a Dnyeszter víze nem fira medrébe
Vérrellett a bajnok a kezembe
Vérrellett a bajnok a kezembe
Sír a kedves kislányjalom mert nincs aki megölelje
Sok népdala volt az Ió v háborúnak, is minden
akkori problémát felölelt a dal meg a kiespongo hadi
övegyekről is 4-5 verset költöttek. így

A háború hadiálljon, hadisegély hadjárjon hadjárjon ²⁰⁰⁵
Meg az úram itthon volt selyem ruhám, arany táncos
sok se volt. A háború hadiálljon, hadisegély hadjár-
jon hadjárjon.

Ittúad rá vigány kapom a segélyt
Itten az úram háza ne segéld
Meg az úram ide háza volt
Velem a korszakban soha nem is volt.

Akadtak bőven olyanok akikre rá illették nek
a gúny dalok. viszont nem volt általános

A háborús rekvirálásokról is volt 3 dal.
Már minálunk rekviráltak a birtok
Mind elvisszik a legények legjavát
Maradt itthon kettő, három nyomorútló
Rátok hányok még az ég is beborult

Az álló frontokon "még a katonatisztok is szíj
háborús dalokat költöttek. 1916-17-18 évek.

1. Nem látok én téged többé, soha, soha sem
Te sem látod, hogy éted könnyez a szemem
Nevedet hiába mondom,
Véremet hiába ontom, harcok merején,
Valahol te töled távol, ott ahol senki sem győztes
Oh halok még én. 1916 évi

--- Szépkeringő dallama van

2. Nem lesz egy tevéremi jel sem püszta síromon
Élesett katonák teste lesk a várkoson
Ahová defognak tenni.
Síromra nem börtöl senki, senki aki él,
Tavasza sem fakaszt rám zöldet
Éthordja rólam a földet, Mennye majd a szél.

1. Sztrypa mentin ragyog a nap aranyfény bo-
-ról az égig tájra
Elmúlt a harc nagy az öröm mulatoznak
a vagnóta járja.
Csak az én szomorú szívem nem tud soha el
Sztrypa mentin ragyog a nap (felelmi téged)
ommit küldök irremetel niked

refr Ne várj harra nem jövök én soha többé esőkolmi
Ne is sírass felejtés el a csillagfényes nyári (a szívedet)
Felejtés el a csókjaimat ölelésem aom mo-
i szakkikat (sokgyásit)
Valahol a Sztrypa mentin messze töled
a síromat aissit

Párfimös kis leveledet megtalálták a blüzon 20.
Zsebében

Azt hiszem, hogy piros lesz majd a levelek egy
Amelyikben azt írod, hogy jöjjetek haza ^{kieint a szüle}
hisz szeretnék az ünnepeken mosolygva veled ^{feltehetően}
veled. Ne várj haza nem jövök én soha többé ^{lemini} szokolni

Ne is tudass felejtél el a csillagfingyes ^{a szünet} nyári éjszakákat
Felejtél el a csokjainkat, ölelésem arcom mosolygását
Valahol a Stripa mentén messze tőled a síromat ^{a szünet} ásnak
1977 - "Háborús dalok az" - Olasz frontról.

1. Esendes éjjel a táborban elheverek a tűz mellett
Rajtársaim körülöttem néma szobában szenderegnek
Élvezzem a keblemből, és amikor minsem sejtke aki
Rá lehellen a lelkemet egy hervadó róza ^{latja} traktáta
- - - - -

2. Ha egy golyó síven találott a vires zivatarban
Az ültető lehetetlen a te neved sígja hallkán
És amikor eltemetnek, kistajnitom tűzretek ki a
Síjfaim mellé szép esendően tűzretek egy ^{fejtaimra} rózsaszálát
Az ik világ háború alatt csak egy dalt szerkesztettek
Harangoknak a mi kistajnitokban.
Édesanyjaim menjen a templomba
Imádkozzon a jó istent kérve három versből
Hogy a fiatszemmi baj ne érje áll
Valahol az orosz határ síven

Itt már erősen kitűnik, hogy a népdal költes hangyaból
A hadifoglyokról is megemlíkezett az 1950 világ háború
Fekete cserepes, fekete cserepes a közei birohára
Az alatt sírdogál, az alatt sírdogál a közei birohára
Mindem tájnak van babája 5-6 versből áll a
Vele miulat a csardába. hadifogoly nite
Lak a birohára, ~~siro~~ sír a birohárban
Hadifogoly a babája

A síkamlós dalokat is össze gyűjtöttem amely 83 egy-egy-
ből áll és 83 versből áll. Az oroszágos néprajzi találko-
zón szóba jött, hogy ezeket is össze kell gyűjteni. Érvénytelen

17 találkozón szóba jött, hogy egyes pályázók a dal-²¹
 garatban sikanulós szavakat gyakran felemlítették
 érheytelen, is úgy helyes, hogy egy csoportba kell külön
 feldolgozni a sikanulós népköltészeteket, egyet itt köztök
 élvezést kinek ezért az egy versért. Ebben anyag. Ördög is van
 Hiszanyalomban de bírdősset fíngottal. Jellestános
 Talán bizony káposztával jóllaktal. Jellestános
 leserelt
 katonáitól
 hallottam
 Káposztára
 1923-ban
 Ördög büjje a roudavalagadba
 Mert eregetsz ilyen rouda szagokot

Babonás dalok. a múlt századból

1. Egy vénasszony megfőtte az ibolyát
 Mert senki sem szerette el a lányát
 Főtt ibolyát az útcára öntötte.
 Hogy a lányát minden legény szeresse

2 Szabó Jóska-t arra vitte az útja
 Keledepelt a megfőtt ibolyába
 Csúnya kislányt mindjárt el is szerette
 Pár hét múlva az lett a felesége

— Simonfai hallottam 1908 Győr-Terecsényi
 Töl

Külső sori lányok tyúkot álltettek Ejölle 1905
 Eser Dorólia.
 17 tyúk alá 22 tojást tették.

Hírszonkít tojástól három csibe kelt
 17 kártyavetőnek igaza is lett.

17 háxaló kolompár asszonyok voltak abban
 az időben a kártyavető asszonyok. Hitték nekik

17 hiedelmi népdalok 2 egységiöl. 3 versből állt
 Halálmadár elszállt a fahé felett

Talakinék a halálát jelözte
 En halok meg mert nem tudok elaludni

Taj a síven mekell annak hasadui

Menydörgős dalok 6 egység. 9 versből áll. Simonfa
 1926

17ra alá dörög az éjjelében Egyőri Kálmán
 17e ütött a Simonfai csárdába
 Egy csérda nem szell bent a csinbalomban
 Csárda mellett lakik az en galambom

Cigány fölött hiába dörög az ég
Cigány sátort hiába veri a jég
A dörögő, a villillogó, villám ~~sz~~ sem rag
soha se bele

Cigány család nyugodtan alszik benne.

Cigány dalok

Cigány, cigány, miért vagy cigány sárgarigo
rozmarinogom viragom, (még egyszer)

Azért vagyok én is cigány,

Mert az édesapám tekniót csinál

Cigány, cigány miért vagy cigány, sárgarigo
rozmarinogom viragom

ref: Azért vagyok én is cigány, apám, anyám
Olah cigány, cigány, cigány miért vagy cigány
sárgarigo rozmarinogom viragom

A cigány dalok 6 egyseg 16 versből áll

A kéregető koldúsok alamizsina kerőincke

Adjátok, adjátok, mit az Isten adott. (széles)

Mit a küli telen (az) istállóban adott. (eljen)

Adjátok, adjátok mit az Isten adott (hálottan)

Mit a kendermagos a fészekbe tojtott

Mári néni nyissa ki a bukcsáját

Adjon abból a szegénynek egy krajcárt

Ha nem íres Mária néni bukcsája

Ad belőle egy krajcárt a koldúsnak

Somnás dalok. 3 egyseg 5 versből áll 1926ban

Somnás garda ha kimegy a határba.

Rákialált a faradt somnásokra

Dolgozzatok az anyátok mindenit

Vacsorára még kaphattok föttkrimplét

Somnásleány mérgeződik magában

Szeretőjét somnás garda csókolja

Somnás garda semmi köze bábamhoz
Majd kiverem a szerelmet magából

Zombóvár 1922 májusában jelen voltam

1. Egy szépnapra felvirradtunk
Mert képviselőt választunk
Keresztény pártra szavazunk
Mert mi keresztények vagyunk
refr. Éljen a Magyar szabadság, éljen a hazánk.
-"- -"-

2. Nem kell nekünk szocialista
Mert a jövés a isten
Vetek Győrke a neve is
Vetek öröke szavazni
refr. Éljen a Magyar stb
-"- -"

3. Kinck kine e-felig is
Kaföldet oszt a másébul
Ostjon hat a sajátjából
Nem pedig a mások-é bul
refr. Éljen a stb

A vissza emlékezés folytan a negyedik vers-
szak hiányzik. Nyomatásban is megjelent
A nyilt szavazás nyomtatási kortes lapjából
egy versszak hiányzik.
-"- -"

Választási kortes himnusz.

Országgyűlési képviselő választás volt
1922 májusában, amelyben a Horthy rendszer
nyilt szavazást rendelt el.

A választást megelőző hetekben Zombóvár
nagykörűen nagy kortes hadjáratot folytattak
A mosdosi Pallavicini György öröf kereszt-
tény parti programmal lépett fel.
Vetek György kapovári polgármester ellenzéki
programmal lépett fel, és így ő lett a Pallavicini
ellenfele

A hivatalok, papok, parasitok mind a keresztény pártot támogatták. Az öreg Offenmiller-Sigmund esperes a rószikró is mondogatta, hogy mindenki a keresztény pártot támogatja és a Pallavicini örögrofát támogatja.

Abban állapodtak meg, hogy egy csomó korteslapot adnak egy rikkannak, és vasárnap dilelött mise után, amikor a hívek jönnek ki a templomból kiabálják hogy, éljen a Pallavicini örögróf és mindenki a templom kijáratánál ad egy korteslapot

Ért a rikkant feladatot lehöz Józsa gyengeelméjű játékos kereskedő póré emberre bízta.

Lehöz Józsa kiabálta.

Éljen a moszkoi Palacinta örült gróf és mindenki adott egy korteslapot.

Ért meghallotta Meződi Farkas nevű mődos paravit is rohant és a hōna alatt levő rőslapcsomót elvette tőle és mondta.

- : Mit kiabálsz itt Te bolond? Megmondtam hogy mit kiabálj. Éljen a moszkoi Pallavicini örögróf és. Miert nem ert kiabáltad?
- : Mert kereszt fizetett.
- : Megkaptad az 500 koronát, nem volt elég?
- : A misik jelt meg 1000 koronát adott, hogy ert kiabáljam.

Infláció volt akkor és az 500 korona kb 2 kg sertészsír irának felett meg.

Mind ennek dacára Pallavicini lett az országgyűlési képviselő. habár emfereit rajta össze állította

Gyeneser Sándor
már nyugdíjas

Bombóvár 1980 november 11 én

Gölle 1912 májusiában, jelen voltam.

1. Mai Gölleiben kisütött a fenyőnap
Gölle körkép kántortanítót választ
A regöli a Rácz Ferenc az eljen
Döbrököri Hüber Lajos dögöljön

2. Regöli Rácz Ferenc lett megválasztva
Lányok hozták a szép virág csokrot
A lányok is azt kiáltják az eljen
Döbrököri Hüber Lajos dögöljön.

refr A regöli a Rácz Ferenc az eljen
Döbrököri Hüber Lajos dögöljön

Az akkori szép nőtá dallamára szerkesz-
tette Varga György kántor.

A dallal felismerésbe öltözött felnőtt lányok
énekeltek.

Egy falu életében az akkori időben ez nagy
eseménynek számított is az egész környék
falu népe jelen volt. Én is ott voltam

A templom téren zajlott le a választás
ünnepség.

A vissza emlékezésem folytatán
össze állítottam
Gyulenszér Sándor nyolc
néprajzos

Dombóvár 1981 február 23-án

A lehangyaltó népdal költés, és szerkesztés
1925-1928 években

1. Barnakislány kapuja, kapuja, kapuja,
Róziával van kirakva, berakva, kirakva
Azért van az róziával kirakva berakva,
Barnalegény jár ide, jár oda berajta
- " -

2. Barnakislány art hiszi, elhiszi, elhiszi
Szerepjé elveszi, elveszi, elveszi
No hiszgy kislány elöre, elöre, elöre
{ Nem lesz semmi belöle, belöle, belöle
- " - Simon érsitét kéves hajadon
{ Telle van a, telle van, Kaposfüla 1926-ban
Telle van a kötényem róziával
Telle van a sívem szomorúsággal
Haza megyek letesszem a sívemről
a bairatot
Art már nem is tagadom
Hogy egy barnakislány a galambom
- " -

Abban az időben már látszott, hogy leha-
nyatlott a népdal szerkesztés és erekgyűjtés
A katonaság már ekkor nem szerkesztett és nem
is dalolt.

A fiatalokig már nem is igyekezett ekkor
új népdalt kerdeni.

A katonák menetelés közben csak azt
dalolhattak, amelyet az őrmester előparancsolt

A népdal költés az 1930-1940-es években már
teljesen megszűnt, és csak a rigickét szer-
ték elő és ezeket módosították és újkelték
- " -

Eplényi Sándor
Dombóvár 981 III/25-én

A kesergő népének szerkesztések, és a halotti és a menyasszonyi énekhez közt is voltak megkapó részletek amelyeket leginkább az egyzemi néprítetek szerkesztettek, és meg is zenésítették.

A temetések alkalmával is énekelték egyes paraszti asszonyok szép bücsűztató énekeket.

A kántori bücsűztatókat is ellesve javították a saját bücsűztatókat. A menyasszonyi bücsűztatót is ahóbb néprítetek szerkesztette.

Éreket síróhangon jászvesszőkkel adták elő. Évekkel előbb éreket én már mind feldolgoztam.

Itt már felesleges felsorolni

— " —

Kaposmentén előforduló népballadák.

Érekről csak szemelvényt, és a hozzá fűzött véleményeket sorolom fel, és azt, hogy milyen mértékben kedvelte meg azokat a falusi népe.

A legkedveltebb népballada a halálra táncoltatott lány balladája amely évtizedekig kedvelt dala volt az itteni népnek.

Még az I. sz. világháború idején is dalolták.

Apám mondta, hogy amikor katona volt és aradai szabadságra, Várongra haza jött 1885 július 26-án éppen bücsűvására volt Szakes-on és a körszék kocsmában bücsű bált tartottak és ő mint legény elment a bálba amely 4-5 órákor kezdődött fiúzenével és éppen akkor volt újróta, a Sági bíró lánya ballada. A halálra táncoltatott lány, dl. ma reggel 5 óráig felváltva vonós, és fiúzenével mindig azt hirta a zenekar. Ha valaki mást akart art egyszerűen kidobták a kocsmaiból, olyan kedvelt dal volt, a Sági ballada.

Égész íjszaka felváltva. Gyors, és lassú item^{28.}
ben, gyors, és vonós hangszem.

A saigi balladákhoz még hiedelmek is fűttek,
és azt mondták, hogy szép fiatal legényke volt
és ördög volt, is, hogy lólabbal táncolt, és rajta
volt a lábán a lópatka.

A népi balladák jegyzetei:

Az akadémia, kb 1966-ban adott ki egy kis
könyvet, a „hálratáncoltatott lányról” amely közli
azt, hogy ennek a balladának 142 változata van
Kriszta Jldiko szerkesztésében. Én megvettem és
átadtam a dombovári városi könyvtárnak.

A legtöbb változatnak a bekezdése így szolt a
hálratáncoltatott lányról.

1. Jöestit jó estét
Saigi bíróni asszony!
Itthon van-e a lány
Az én kedves galambom
-"-

2. Itthon van, itthon van
Az első szobában
Hófehér ágában
Halszik rózsás álmában
-"-

3. Muijen be költse fel
Mondja, hogy keljen fel
Muijen a bába, ~~alapszékbrítka~~
A legszebb ruhájába
-"-

10. Táncolni kiálltak
Égész íjszakára
Szép Mariska elfaradt
A híg bírja a lába
-"-

11. Éressz ki, éressz ki. /.

11. Eressz ki pihenni
Zöld brünnell cipőmből
Véremet kiönteni
— — —
12. Nem lehet ki menni
Nem lehet pihenni
Zöld brünnell cipőmből
Véredet kiönteni
— — —
13. Hangászok, hangászok
Reggeli pürrögök
Most mülögök kedvesre
Sárgi biró tányáral.
— — —
14. Roskad a Mariska
Meg is van már halva
Az a gonosz kedvese
Italára táncoltatta
— — —
15. Meghalt a Mariska
Él van már temetőre
Sárgi biró tányának
Ördög volt a kedvese
— — —
16. Verje meg az Istent
Az az édesanyját
Ki egyedül a bálba
Él ereszté a tányát
— — —

Könnnyű volt változtatokat belevenni, mert rövid versszakban van a tartatása.

Ért sok egyszerű egyén is megtette.

A gyűjteményem legrégibb balladája a Most már ballada 6 versben, a legújabb 3 versből állott

1. Nagyrit körepében
Érdő közeli-ben
Patakpartján vízemalom
A gardája gardog nagyon
-"-
2. Egy sötét éjjelen
Molnár alszik ott bent
Szobában feleségével
Rablók hozzájuk betörték,
-"-
3. Molnár van-e pénzed?
Vagy szép feleséged
Süblötombban van a pénzem
Csak az életünket féltem.
-"-
4. Oh rabló úrain
Ne bántsanak addig
Engedjenek útoljárni
Fűrűházam, fűrűhámmal
-"-
5. Búsan szölt a flóta
Két eb meghallotta
Szoba falán lyukat rítak
Molnár vigya el' álltak
-"-
6. Tambor, tambor fogjátok meg
Minket mentsetek meg.
Három rablót szíjjel téptek
Betjár rablók ez kell nektek.
-"-

Ennek a meseje úgy szölt, hogy a rablók az ékezes inokai előtt a korlató kintya funkció-
hoz döriölték a nadrágjukat, és ennek a sa-
ga végett engedték be a rablókat.

1. Vadisxhármak sárga a fala
Rem van a királynak a fia
Pínskával agyonlötte a babáját
Azintan agyonlötte magát
- " -
2. Meglöttem magamat fegyverrel
Folyik pirosvérem a földre
Még a pirosvérem földre folydogál
Mellétem a babám meghalt már
- " -
3. Meghalt a királynak a fia
A király esendesen siratja
Fűjjék a trombiták, verik a dobok
Szólnak a szomori harangok.
- " -
4. Teesera Mária mit gondolt?
A tronörökssel felesapott
Koronát nem tették fel a fejére
Élesgolyó ment a szívébe.
- " -

A kaszárnyákban megtiltották, hogy nem szabad énekelni. Sőt nőgyűlölködők járták a vidékeket, akik azt beszélték a merész dolgozóknak és a párttoroknak, hogy él a Rindolf.
A göllei párttorok amikor este hajtottak harca akkor azok torokszakadtából kiabálták, hogy
-: Él a Rindolf!!

Az utolsó ballada Kaposmentén 1909 őszén
A jühászlegény és a báró lány 7 versből áll
- " -

1. Besütött a nap a báró ablakán
Kitekint a kökény szűri báró lány
Bárókislány kinyitott rózsabimbó
Hallod-e babám neked szól a behívó
- " -

2. Nefelj babaim nem lesel te katona
Nem illik rád a zsinorosbakarúha
Nem szolgálod három évig a császárt
Oleled a kökönyzszerű barólaínyt
--"
3. Jöestit te jühászlegény mit csinálod?
Nem-e láttad a kökönyzszerű barólaínyt?
Kikene zsanitát átvisszavált a tanját
Mig sem találta meg a barólaínyt
--"
4. Nem láttam a kökönyzszerű barólaínyt
Ha nem hiszik visszaéljek meg a tanját
Kenne van a cifra számom a rézbaltán
Hátta a kökönyzszerű barólaínyt.
--"
5. Barókisínyt elvitték a kastélyba
Apja, anyja beárított egy szobába
Jühász legényt elvitték a feyházba
Behívóra nem ment el katonának
--"
6. Apra vbi faragják a bitófat
Hkise a jühász legényt akasztják
Hgy kell neki mint szerette a barólaínyt
Mint nem szeretett helyette szereplőínyt.
--"
7. Apra vbi áll egy magas bitófa
Apra volt a jühász legény akasztva
Hgy kell neki mint nem ment el katonának
Három évig szolgálni a császárnak.
A jühász legényt a barólaínyt szerette meg a sé-
tálás közben az apja birtokán, ott szolgált a jühász
legény. Ez volt az utolsó népballada kapormen-
ten. Bizáki Mihály 22 éves legény hozta Mermény-
ahol a lakodalomban hallotta, népszerű volt

Ballada az agyon-szent legényről. 1903. évi 10-33

rozát volt Dombóváron Gyúria Farkas József-ferde-
nérsü legény agyon-szenta egre Pórsi János máki le-
gényt. Pórsi Gyúryotta Farkast a miert nem vält be
katonának 10 évi elvárás kapott éte, is ebből 2 tött
elengedtek. Haza tértek morodonyfűtő lett. Dombóváron

1. Tündjätök-e Dombóváron mit történt
Pórsi János a kocsmában megölték
Fehérmelü bicsak ment a szivibe
Harcba borult a kocsmaközpibe
-"-

Hídegy Terület
hallottam
1904-ban
Ejölle

2. Pórsi Jánosit viszik a temetőbe
Farkas Jóska kisérük a börtönbe
Édesanyám sírján csak engemet
Élkisérnek pár évre a börtönbe
-"-

Bogár Imre betyár balladája 1890-es évekből

1. Egy irtsili csárda
Jagás udvarába
Bogár Imre oda vigtat
Szilajparipával
-"-

2. Arany a zablaja
Erősös kantárja
Éz a híres Bogár Imre
Annak a gardája
-"-

3. A zsandárok trada
Csárdát körül fogta
Bogár Imret megkötözték
Törvénysekre vitték
-"-

4. Harangozmak délre
Feltixenkettőre
(Bogár Imret most kisérük)
1/2 ímütté

4. vett foglalatosa /
Bogár Turrit most kísérik
Ki a vesztőhelyre
-"-

5. Bitófa-hoz lépve
Telt tekint az égbe
Faj Istenem miért is voltam
Betyár az erdőben
-"-

Bírói Ítván
júnász számadótól
hallottam Gyölké
1907-ben

6. Hűnkit a vármegyé
Összes emberével
A zsandárja, a pandúrja
A betyárt hárszója
-"-

Angyal Bándi betyár balladája. Nagyberki
adatgyűjtő: Hegyes János. 1943

1. Angyal Bándi kaszárnyában
Bücsüt mondott a császárnak
Éldobta a bakaruhát
Felvette a betyárgatyát
-"-

2. Sűrű nagy erdőben jártam
Tizenhárom zsandárt láttam
Mindet bokrot megvizsgálták
Betyárt sehol nem találtak.
-"-

3. Egy kis szarvába tementem
A kálhasarokba üttem
Oh is ráim talált a zsandár
A kürtavasat verte ráim
-"-

4. Angyal Bándi Illavában
Szomorodik a fegyházban
Oh várja a bíró szavát
Kimondja rá a bitófát
-"-

4. ~~(OH varja a biró szavát)~~
~~Ki mondja a titokait~~
5. Angyal Zsuzsanna felakasztják
 mert megtapadta a császárt
 a dobok a betyárgatyát
 felvenni a bakarákat.

— — —

1. Eseli Józsa betyárballadája ^(között) Godorfyulánie
 Erik eső szep esendes en esereq. Nagyberki 1943-ban
 Eseli Józsa a csárdában kesereq.
 Koesmárosné borhozson az asztalra.
 Legszébb lányát állította a raportra

— — —

2. Edesanyám én raportra nem állok
 Onnan atúl jönnek márt az andárook
 Eseli Józsa nem vette ezt tréfára
 Felugrott a kispajlora hátára

— — —

3. Kispajlora elvitte őt messzire
 Elvitte a zakonyerdő szélre
 Lovalába megbotlott egy fatörzshe
 Eseli Józskát OH fogták előökre.

— — —

4. Eseli Józskát feltették egy koszra
 Sirova kéri, hol van az ő pajlora
 Azt feleli rá a zsandár kapitány
 Eseli Józsa nem ül so többi paripán

— — —

5. Megnéretem én a feleségemnek
 Gyondját viselje az egy gyermekemnek.
 Ne tanítsa csikónak se gülyának
 Azt az egyet tanítsa betyárnak

— — —

6. Betyár vagyok Eseli Józsa a nevem
 A nevem is betyárosan viselem
 Betyár vagyok az apám is nem volt más
 Nyakamban a betyárszabam tarisznyam

~~~~~  
 A csiplogés dobjába esett lány balladája  
 A szárad elején általában közi mint,

1. Csiplogésszel korán reggel hajnalban  
 Farkas Jülsát felküldték az asztalra  
 Farkas Jülsra fellepett a csiplogés asztalra  
 Iggyesen beleesett a dobba.

2. Mikor eztet szeretője meglátta  
 A két kezét a fejére kitértá  
 Azt kiáltja álljon meg a csiplogésmasina  
 A szeretőm beleesett a dobba

3. Farkas Jülsát-feltették a kocsira  
 Iggyesen elvitték a kórházba  
 A kórházban a főorvos azt mondta, azt mondta.  
 Ennek csak a jó Isten az orvosa

~~~~~  
 A szárad elején csak ebben a formában ment.
 az I so változata.

1. Ézenyolc száznolcvanhatban hajnalban
 Farkas Jülsra fellepett az asztalra
 Farkas Jülsra fellepett a csiplogés asztalra
 Iggyesen beleesett a dobba

2. Mikor eztet Gázi Pali meglátta
 A két kezét a fejére kitértá
 Azt kiáltja álljon meg a csiplogésmasina
 A kedvesem beleesett a dobba.

3. Farkas Jülsra pirosvére kiömlött

3. A cseplőgép kerékire fröcsögött
Már máhának hit keréke definges, de finyes
Egy szíplálynak oda van az élete
--

4. Gyarsi Pali ölle veszi a Jülesát
Ne sirj szíven meggyógyulsz te megtalál
Éhiszlek a doktor úrhoz az tízed meggyógyít
A jó Jüsten minket megösszegezít
--

5. Farkas Jülesát feltették a kocsira
Tegyenesen elvitték a kórházba
A főorvos azt mondta, hogy vigyük vissza hára
Émnek csak a jó Jüsten az orvosa.
--

6. Sindelyezik a csongorádi templomot
Szomorúan állnak benne a harangok.
Farkas Jülesát most kísérik, ki a temetőbe
Letészik a sötét-sir felekire.

A II ik változat --

1. Ézer nyolcszáz kilencvenben mi történt
Mi történt a csongorádi hegyekben
Csongorádi Mariskát felküldték az asztagra
Asztagra
Örömeiben bele esett a dobba.
--

* 2. János legény rakivált a gépészre
Gépész úram állítsa meg a gépet!
Gépész úram állítsa meg egy szóra, egy szóra
A kedvesem bele esett a dobba.
--

3. Gyertek lányok tegyük föl a szekérre
Vigyük el a főorvos úr elébe

1. A főorvos nagyot sóhajtot art mondja, art mondja
Émnek csak a jó Jüsten az orvosa
--

4. Gyertek lányok öltöztessük fehérbe
virágok el az édesanyja ölébe
Édesanyja sirva fakad art mondja, art mondja
Mint nem tetted három éves korodba.

— — —

5. Jaj de poros a porsonyi föntea
Mikor vizik Mariskát már a sirba
Koporsója végétől végig koszorú, koszorú
Utána megy a kedvese szomorú.

— — —

6. János legény kimegy a temetőbe
Ráborúl a Mariska keresztyére
Sirva fakad tán nincs senki az égen, az égen
Mint nem könnyörül a szerelmeseken.

Játray János tanár Nagyberki 1923-ban tanulta anyjától
17 ballada Mikovaltorától

1. Ézernyolcszáz nyolcvanhatban trüdjatok, emi törtéint.
Jár Rozikát csinoskislányt az asztalra felkötötték
Jár Rozika nem gondolta, milyen nagy bajra ment oda
Jó kedvében véletlenül beleesett a dobba

— — —

2. Mikor extet szüretője a kazalról meglátta,
Rákiált a gépészre, hogy álljon meg a masina
Mikor megállt a masina, elajult már a Rozika
Kivemetsző Jár Rozikát kiemelték a dobblól

— — —

3. Jár Rozikát elvitték a főorvos úr házához
Főorvos úr azt mondta, hogy vigyék el az anyjához
Kérését van már benne, kifolyt már az örszes vére
Elmáltassák a koporsót, vigyék a temetőbe

— — —

4. Gyertek lányok, legényekkel virágos temetőre
Elkísérjük Jár Rozikát a gyászos temetőbe

folytatás a tül oldalon

4. Sirja körül, körül-körül néptanárna virágrak
Körépen a Tár Rozika szép esendeseu alúszik

— " —

A ballada III ik változatát 1936-ban hallottam
Javos György 26 éves legénytől Nagyberki-ben.

Szabo' Vilma balladája.

1. Szabo' Vilma kiment az erdőbe
Lefeküdt az akácfa tövébe
Kettőt-háromat kiáltottam neki
Kelj fel Vilma mert meglát valaki

— " —

2. Szabo' Vilma nem vette tréfára
Élsetált a körüli erdőben
Csaplárosné mondja Muriskának
Tíz liter bort hozzon a Vilmanak

— " —

3. Mi a borát felig kísém itta
Kilenc zsandár az ajtót felnyitja
Élő megy a zsandár főkapitány
Rajta fínik megfogták a Vilmat

— " —

4. Szabo' Vilma valdki a bűnödet
Hová tetted három gyerekedet ?
Egyet tettem a mélykút fenekére
Kettőt meg a rózsafa tövébe

— " —

5. Szabo' Vilma sárga Attilája
Meg akadt a börtön kapujába
Dola szól a zsandár kapitánynak
Nkard ki a sárga Attilánkat

— " —

Minden file témából csak szemelvényt írtam
mert igen terjedelmes lenne az összes felsorolás

A népdalköltés ma teljesen szűnhet, és csak akkor élte virágkorát amikor a katvaságyváltás szerezte, és a talpraesett népdalmondatók csak ott jöttek létre.

A körlegények között eliggé voltak itélmes társult emberek és azok kiküszöbölték a nemoda való szókat.

Mind ezekből kitűnik a 920-as évek divatos újváltái ahol, a rimkített verse végett, egy-egy sőt, vagy teljes mondatot kétszer, háromszor megismételték.

Én 1930 óta gyűjtögettem a népdalokat 1161 egységben 1428 versszakban, az élet minden moralizálóit megénekeltek akkor.

A sikamos dalok is nagy létszámmal keltek számba, Ezeket is nagyobb részben a katonák költötték.

A szomorú népdaloknak különös képpen igen szép dallamuk lett.

Olvastam azt, hogy az országos népkönyvtárban több mint 40.000 népdal gyűjtött össze a változataival együtt.

Egyesek azt állítják, hogy a Magyarok és az Olaszok népdala a leggyarababban a világon.

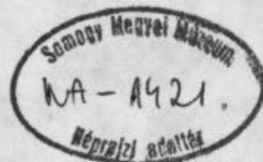
a dolgozatot összeállította

Gelenics Sándor

ny. díjaz. önk. néprajzi gyűjtő.

Zombóvár 1981 júl 10 én

Gelencsér Sándor: A népdalgyűjtés tárgyi adatai, 1981.

A dolgozat elején a népdalok keletkezésével, a tánc-és verbungdalok kérdésével, a tánciskolás dalok és táncok problémáival foglalkozik említésgesen a szerző. Részbeni igazságok vannak is megjegyzéseiben, de nem éppen a katonaság volt a népdalköltés forrása. Igaza van abban, hogy a különböző tájakról összesereglett katonák egymástól sok nótát, mesét, tréfát stb. vettek át, tehát így terjesztői voltak a népdaloknak, különösen a katonadaloknak, de egyebeknek is. Az is tény, hogy a kaszárnyák közösségei jó alkalmul szolgáltak a tréfás-sikamlós történetek, "baka-miatyánkok", "makaróni strófák" szerkesztéséhez stb. - Nem tudok érdemleges hozzászólni ahhoz a megállapításhoz, hogy az "utolsó verbungodal" 208-ban keletkezett: Azért adtem három pengőt, Hogy a szoknyád járjon rezgőt stb.; fészben, mert nem bizonyos, hogy akkor született, másrészt, az általam ismert dallem és szöveg nem verbunkhoz való. - "A néprajzi társaság ballada elnökének" nevezett Kriza Ildikó valóban kitűnő tanulmány-kötetet írt a halálra táncoltatott lány balladájáról/ amit az idős kutató átadott -dicséretes módon- a dombóvári könyvtárnak/. - Ehhez kapcsolódóan írja le édesapjától hallott élményét, mely szerint apja 1885-ben aratási szabadsága alatt elment a szakcsi búcsú-bálra, ahol egész éjjel az említett balladát hústa a banda hol lassú, hol gyors ütemben, amire -régebbi adatai és személyes beszélgetésünk alapján-, állítja, hogy táncoltak is.

A cséplőgépbe esett lány balladájának 4 változatát is összegyűjtötte a szerző/5-7 strófával/. A juhászlegény és bárólány balladájának 8 strófás változatát 1909-ben hallotta először, amit Cziráki Mihály nevű ember hozott Mernyéről; jó megfigyelésre vall, de nem szükséges belebonyolódnia olyan megállapításokba, hogy: "...a népballadák és a népdalok szerkesztése ma már a múlté. Amivel a katonaságnál nem foglalkoznak vele. A civil életben sem akadnak olyan dalolók, akik ezek szerkesztésével foglalkoznak, esetleg a régi népdalokat szedik elő és azaz szórakoznak". -

A népdalgyűjtésem tárgyi adatai c. részben visszaillesztést tesz eddigi gyűjtésével kapcsolatban, majd kitér arra, hogy milyen személynevek szerepeltek régen a népdalban/ István, József, Józsi, Mihály, Miska, Feri stb. Erzsébet, Öcsi, Böske, Katalin, Katica, Rozália, Rézsika, Ulósa, Anna, Mária, Marcása a leggyakrabban, ritkábban: Vera, Sári, Magda/. Állatnevek: Búggerlice, kakas, tyúk, kutya, varjú, liba, holló, halálmadár; leggyakoribb a ló, pejló, csikó, paripa stb. - Az égiek felemlítése: Isten, angyal, Mária, öröög, egekura, Égiek, sötétség, világosság, este, reggel, dél, nap, csillagok, hó, eső, harmat stb.

Átkozódó dalok: 'erje meg az Isten, Sohase lássa a csillagos eget, Vájj ki a szeméret a holló stb. - majd köszi egy "inas-nótát". - A dolgozat további részében régi gyűjtéseinek támcsoportjaiból ad egy-egy strófás szemelvényt/csodálatra méltó pontos adatolással, hogy melyiket mikor és kitől tanulta, hallotta